אבל מייחד ליה פיתחא אין לו אלא ארבע אמות לפני פתחו אמר רב הונא [א]אכסדרה אין לה ד' אמות טעמא מאי משום פירוק משאו הכא אפשר דעייל לגואי ומפרק מתיב רב ששת אחד שערי בתים ואחד שערי אכסדראות יש להן ד' אמות כי תניא ההיא [א]באכסדרה דבי רב אכסדרה דבי רב פשיטא [ב]אידרונ' מעליא הוא [ב]אלא באכסדרה רומייתא ת"ר [ג]בית שער אכסדרה ומרפסת יש להן ד' אמות [ד]היו (א) חמשה בתים פתוחין למרפסת אין להן אלא ד' אמות בלבד בעא מיניה ר' יוחנן מר' ינאי לול של תרנגולין יש לו ד' אמות או אין לו ד' אמות [ה]א"ל טעמא מאי משום פירוק משאו הכא מטפס ועולה מטפס ויורד בעא מיניה רבא מרב נחמן בית חציו מקורה וחציו אינו מקורה יש לו ד' אמות או אין לו ד"א א"ל [ו]אין לו ד' אמות לא מבעיא קירויו מלגיו דאפשר דעייל לגואי ומפרק אלא אפילו קירויו כלפי חוץ אפשר דעייל לגואי ומפרק בעא מיניה רב הונא (ב) מרבי אמי אחד מבני מבוי שבקש להחזיר פתחו למבוי אחר בני מבוי מעכבין עליו או אין מעכבין עליו א"ל [ז]בני מבוי מעכבין עליו אכסניא לפי בני אדם מתחלקת או לפי פתחים מתחלקת א"ל [ח]לפי בני אדם מתחלקת תניא נמי הכי [ט]זבל שבחצר מתחלקת לפי פתחים אכסניא לפי בני אדם אמר רב הונא אחד מבני מבוי שבקש לסתום כנגד פתחו בני מבוי מעכבין עליו שמרבה עליהן את הדרך מיתיבי [י]חמש חצרות פתוחות למבוי כולן משתמשות עם החיצונה והחיצונה משתמשת לעצמה והשאר משתמשות עם השניה והשניה משתמשת לעצמה ומשתמשת עם החיצונה נמצאת פנימית משתמשת לעצמה ומשתמשת עם כל אחת ואחת תנאי היא דתניא אחד מבני מבוי שבקש להחזיר פתחו למבוי אחר בני מבוי מעכבין עליו היה סתום ובקש לפותחו אין בני מבוי מעכבין עליו דברי רבי ר"ש בן אלעזר אומר חמש חצרות הפתוחות למבוי כולן משתמשות במבוי זו עם זו חצרות מאן דכר שמייהו חסורי מחסרא והכי קתני וכן חמש חצרות הפתוחות למבוי כולן משתמשות עם החיצונה והחיצונה משתמשת לעצמה וכו' דברי רבי ר' שמעון בן אלעזר אומר חמש חצרות הפתוחות למבוי כולן משתמשות במבוי: אמר מר [כ]היה סתום ובקש לפותחו אין בני מבוי מעכבין עליו אמר רבא [ל]לא שנו אלא שלא פרץ את פצימיו אבל פרץ את פצימיו בני מבוי מעכבין עליו א"ל אביי לרבא תניא דמסייע לך בית

אבל מייחד ליה פיתחא. שהיה לו פתח לסוף ביתו אצל החפירה ודרך אותו פתח היה רגיל להשליך הגרעינין וליטלן אין לו בחצר בשביל החפירה אלא ד' אמות שלפני אותו פתח: **אכסדרה.** שיש (ג) לו מן הפתח לחצר: **אין לו ד' אמות.** בחלוקת החצר: **טעמא מאי.** אמור רבנן שיש לפתח בית ד' אמות בחצר: **משום פירוק משאו.** שיפרק שם משאו מעל חמורו לפי שפתח בית אינו פנוי מכלים ואי אפשר להכניס חמור עם משאו בבית לפרק לשם: **הכא.** באכסדרה כיון [ג]דלית לה דפנות אפשר דמעייל לגאו ומפרק: **אכסדרה דבי רב.** דפנות סביב לה אלא שמוקפות חלונות: **אכסדרה רומייתא.** מוקפות דפנות נמוכות שאין מגיעות לתקרה: **בית שער.** בית קטן שלפני פתח טרקלין וקורין לו פורק"א בלע"ז: **מרפסת.** אלוי"ר והרבה פתחי עלייה פתוחין לו וכולן עולין דרך סולם אחד שקורין דגרי"ד: **אין להן אלא ארבע אמות.** בין כולן אצל רגלי הסולם: **לול של תרנגולין.** בית קטן שמגדלין בו תרנגולין ויש לו פתח לחצר: **יש לו ד' אמות.** בחצר או לא: **מטפס ועולה.** התרנגול מטפס וטורח ועולה דרך ראש הכותל לתוך הלול: **בית חציו מקורה כו'.** ופתוח לחצר יש לו ד' אמות בחצר או לא: **לא מבעיא קירויו מלגיו.** והחצי שאינו מקורה לצד החצר דאין לו ארבע אמות בחצר דהא אפשר דמעייל חמור במשאו ומפרק שם שאין דרך לתת כלים [ד]בחצר שאינו מקורה: **אלא אפי' קירויו לצד החוץ.** וגילויו לצד פנים נמי אין לו ד' אמות דהא אפשר דמעייל חמור עד הגילוי ומפרק: **למבוי אחר.** כגון בית שבין שני מבואות: **בני מבוי מעכבין.** (ד) אבני מבוי אחר שאינו רגיל אצלם: **אכסניא.** חיל של מלך המוטל על בני העיר לתת להן אכסניא בבתיהם: **לפי בני אדם.** הדרים בבית: **מתחלקת לפי פתחים.** לזבל שדות לפי שדרך הפתחים השליכו שם עד שנעשית אשפה: **שבקש לסתום כנגד פתחו.** להקיף מחיצה סביבות ד"א שיש לו במבוי כנגד פתחו: **שמרבה עליהם הדרך.** שההולך מראשו (ה) עד צד סופו צריך להקיף סביב המחיצה: **חמש חצרות הפתוחות למבוי.** זו אצל זו לארכו וסתם מבואות סתומין הן בסופן ואחד מקצותיו פתוח לר"ה: **כולם משתמשות במבוי עם החיצונה.** כנגדה שהרי לכולם יש דרך במבוי לצאת דרך ראשו לרה"ר וכל שיש לו דרך יש לו תשמיש שאינו מעכב דרך המבוי: **והחיצונה משתמשת לעצמה.** כנגדה ברוחב המבוי אבל לא כנגד חברותי' שאין לה עליהן דרך: **משתמש' לעצמה.** לבדה וקשיא לרב הונא דאמר כולן מעכבין ואפי' החצונים מעכבין על הפנימיים: **היה סתום.** שהיה לו מקודם פתח פתוח לו וסתמו ולאחר זמן נמלך לפותחו: **כולם משתמשין במבוי.** בכל המבוי ואפי' חיצון על הפנימי: **שלא פרץ פצימיו.** כשנסתם פתחו לא סלק מזוזתו (ו) ומשקוף ומפתן דגלי דעתיה דלא סילק נפשיה וסופו לפותחו לאחר זמן:

הבא אפשר דמעייל לגואי ומפרק. פרש"י דסתם אכסדרה אין לה דפנות כלל וגרס נמי בסוף פ' כל גגות (עירובין דף צד: ושם. ד"ה כשמין) כי לית ליה לשמואל פי תקרה כד' אבל בג' אית ליה פירוש באכסדרה שאין לה דפנות כלל לית ליה לשמואל פי תקרה יורד וסותם בכל ארבע מחיצות ולכך קאמר שמואל באכסדרה בבקעה דאין מטלטלין בה אלא בד' אבל בשלש אית ליה דהיינו אם יש בו דופן אחד אמרי' בג' פי תקרה ולר"י נראה דסתם אכסדרה יש לה שלש מחיצות כדאמר בלא יחפור (לקמן דף כה:) דעולם הזה לאכסדרה הוא דומה דרוח צפונית אינה מסובבת ובסוף פרק כל גגות (עירובין דף צד:) גרסי' כי לית ליה בג' אבל בארבע אית ליה פי' בשלש כשאין כי אם שלש מחיצות לא אמרי' פי תקרה ברביעית אבל בד' כשיש קצת גם ממחיצה רביעית אמר פי תקרה ואכסדרה דבי רב יש לה נמי שלש מחיצות גמורות והרביעית גבוהה ד' אמות ואכסדרה רומיתא הרביעית אינה גבוהה רק עשרה טפחים אי נמי דבי רב גבוהה רביעית עשרה ורומיתא פחות מעשרה טפחים: **בעא** רב הונא מרב אמי. והא דאמר בפרק הניזקין (גיטין דף נט: ושם) גבי רב הונא קרי בכהני שאני רב הונא דאפי' ר' אמי ור' אסי כהני חשיבי דארעא דישראל מיכף כייפי לרב הונא והכא היכי בעא מיניה וי"ל דרבי אמי לחוד ורב אמי לחוד: **אכסניא** לפי פתחים כו'. פירש רבינו חננאל דמיבעיא ליה שיירא שחנתה במקום אחד הזבל מאן חולקין: **אחד** מבני מבוי שבקש לסתום כנגד פתחו. פירש הקונטרס להקיף מחיצות סביבות הארבע אמות שיש לו במבוי כנגד פתחו וקשה לרבינו יצחק דלא מצינו שיהא לו ארבע אמות במבוי אלא בחצר ונראה לרבינו יצחק כפי' רבינו חננאל כגון שיושב בסוף המבוי אצל צד הסתום ורוצה לסתום כנגד פתחו כל רוחב המבוי והשתא קאמר רב הונא שמעכבין עליו בני המבוי אע"פ שהם חיצונים לפי שמרבה עליהם את הדרך פי' רגל בני אדם שיכולין לומר בני המבוי [אף] כשיש רבים במבוי יכולים ליכנס עד סוף המבוי וע"י הסתימה תרבה עלינו את הדרך ע"י בני אדם הדורכים עלינו במבוי ואף לחצרות יצטרכו ליכנס מרוב דוחק ומצינו לשון מרבה עליהם את הדרך בענין זה דתנן לקמן בחזקת הבתים (דף נט:) לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו לחצר השותפים ומפר' טעמא בגמרא (דף ס.) מפני שמרבה עליהם את הדרך דהיינו רגל בני אדם ובתוספתא דפ"ק דמכילתין תניא יש לו חנות ברשות הרבי' ומבקש לפותחו לחצר השותפים יכולים לעכב על ידו מפני שמרבה עליהם את הדרך: **והפנימית** משתמשת עם כולן ומשתמשת לעצמה. פי' לעצמה שאין (א) אחרונה משתמשת עמה וחיצונה משתמשת לעצמה דלעיל אין פירושו כמו זה אלא לעצמה שהיא משתמשת עם אחרות:

עין משפט נר מצוה

קב א ב ג ד מיי' פ"ב מהלכות שכנים הל' ג ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן קעב סעיף ד:
קג ה מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעי' ה:
קד ו מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף ו:
קה ז מיי' שם פ"ה הלכה עו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קסב סעיף ו:
קו ח ט מיי' שם פ"ב הלכה ה סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קסב סעיף ט:
קז י מיי' שם פ"ה הל' כח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קסא סעיף ז:
קח כ ל מיי' שם הל' עו טוש"ע שם סעי' ה:

רבינו גרשום

בעלמא כשחולקין את החצר למי שיגיע לו האכסדרה אין נוטל ד' אמות חוץ לאכסדרה כמו לפתח דטעמא מאי אמרו דנוטל ד' אמות כנגד פתחו בחצר כדי עבודת הפתח לפרק משאו מעל גבי בהמתו בהני ד' אמות דאינו רוצה ללכלך ולטנף ביתו מזבל בהמתו אבל הכא באכסדרה זו הואיל שאין לה דפנות סביב אפשר לו דעייל באכסדרה זו (דבי בי רב שלומדין שם תלמידים שיש לה ג' דפנות) ומפרק דבלאו הכי נמי מטונפות מן הזבלים ומן הגשמים ולהכי אין צריכין ד' אמות: באכסדרה דבי רב שלומדין בה תלמידין שיש לה ג' דפנות עד הסכך (ופי') ודופן רביעית אינה מגעת לסכך משום שיהא אורה ופתח אותה אכסדרה יש לו ד' אמות ומקשינן אכסדרה דבי רב אידרונא חדר מעליא הוא ולא צריך למימר דיש לה ד' אמות: באכסדרה רומייתא דיש לה ג' מחיצות מגיעות לסכך ומחיצה רביעית נמוכה ובונין עליה על פני כולה חלונות גדולות על גבי פצימין כעין אותם שקורין קלושטי"ר ופתח באמצעיות אותה מחיצה נמוכה ולאותו פתח יש לו ד' אמות אף על גב דיש הרבה סביב חלונות גדולות אבל לא לאכסדר' העומדת על קונדסין. (כלומר) בית שער יש לו ד' אמות במבוי מרפסת היינו עלייה שיש לה ד' פתחים או יותר בשורה אחת ועושין לפניהם נסר ארוך שרופסין עליו ולסוף אותו נסר סולם שיורדין בו לארץ ולפני אותו סולם יש פתח שנוטל בעד המרפסת כל אותן ד' פתחים של עלייה אין להם בחצר אלא ד' אמות שלפני פתח הסולם שכולם יוצאין באותו פתח: לול של תרנגולים. ארובה של עלייה שמשיכין דרך אותה ארובה תרנגולין לעלייה כלומר אם אין לאותן היורשין שום פתח לשם אלא לול של תרנגולין משום חזקת אותו לול אינו נוטל ד' אמות בחצר כמו לפתח דליכא התם משום פריקת משוי שהתרנגול מטפס ועולה (גיסרין). יש לו לאחד מן היורשין בית שחציו מקורה וחציו אינו מקורה. מי אמרי' כיון דחציו אינו מקורה יכול לפרק משאו באותו צד שאינו מקורה ואין לו ד' אמות בחצר או דילמא כיון דיש לו ד' מחיצות ופתח כשאר בית אע"פ שחציו אינו מקורה יש לו ד' אמות: לא מיבעיא. היכא דהוה אותו חצי (קרוה) [קירוין] כלפי פנים הבית כלומר לאחורי הבית והא דאינו מקורה סמוך לחצר דאע"ג דאיכא פתח בית הפתוח לחצר דאינו נוטל ד' אמות בחצר מתוך דהכא מצי לפרק משאו בהאי חצי דאינו מקורה שסמוך לחצר אלא אע"פ אי הוה אותו חצי קירוי לצד חוץ סמוך לחצר ושאינו מקורה לצד אחורי הבית אפי' הכי אינו נוטל ד' אמות בחצר כנגד פתח הבית משום דיכול להכניס באותו חצי שאחורי הכותל שאינו מקורה ומפרק שם לחצר: פתחו למבוי אחר. שאם היה פתחו פתוח למבוי זה ואחרי פתחו איכא מבוי אחר ורוצה לסתום פתחו מכאן ולפותחו למבוי שאחורי ביתו: בני מבוי. שעכשיו רוצה לפתוח פתחו לשם יכולין לעכבו לצאת ולבוא דרך מבואן הואיל ועד עתה לא הוחזק באותו מבוי או לא. והו בעא מיניה אכסניא. אכסנאין של מלך שעוברין בעיר ומחלקין אותן בבתי העיר ליתן להם לינה ופרנסה השתא בעי לפי בני מבוי שיש להם בתים לכל בית מחלקים או לפי פתחיה מחלקים שאם יש בבית ב' פתחים שיתנו לו ב' חלקים מן האכסנאין שיעור שני בתים: זבל שבחצר לפי פתחים מחלק. שאם היו בבית ב' פתחים ולבית אחר פתח א' שמוציאין זבל ובאו לחלקו זה של שני פתחים נוטל פי שנים וחלק שלישי [נוטל האחר] לפי שיעור הפתחים היו מוציאים הזבל:

מסורת הש"ס

א) [מנחות לג:], ב) [תרגום של החדרה אידרון], ג) [נ"ל דלוקין], ד) [בדפוסי' כתוב ועי' רש"ש], ה) נ"ל אחרת ועי' רש"ש.

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמרא היו ארבעה או חמשה בתים פתוחים למרפסת: **(ב)** שם ר"ה מרב אמי כצ"ל ואות י' נמחק: **(ג)** רש"י ד"ה אכסדרה שיש לה פתח לחצר כצ"ל ותי' מן ולפום ה' נמחק: **(ד)** שם ד"ה בני מבוי מעכבין בני מבוי האחר כצ"ל: **(ה)** ד"ה שמרבה כו' ההולך מראשו לצד סופו כצ"ל ותי' עד נמחק: **(ו)** ד"ה שלא פרץ וכו' מזוזתו ומשקופו ומפתנו דגלי:

* * *

לעזי רש"י

פורק"א. אכסדרה.
אלוי"ר [אלידויי"ר]. גזוזטרה, מרפסת.
דגרי"ד מערכת מדרגות.

* * *

מוסף רש"י

אכסדרא דבי רב. שיש לה ד' דפנות אלא שאין מגיעות לסכך (מנחות לג:). אינדרונא. קמנר"א (שם). באכסדרא רומייתא. עשויה חלונות חלונות וקורין לוי"א (שם).

* * *

רבינו גרשום (המשך)

לסתום כנגד פתחו. שכשם שיש לו לפתח ד' אמות בחצר כך יש לו לכל פתח חצר ד' אמות במבוי וזה בקש לסתום אותן ד' אמות שלו ולהקיפן בגדר בני מבוי שבניו מעכבין עליו שמרבה עליהן את הדרך להקיף אותו סתום (מבוי): ה' חצרות זו בצד זו הפתוחות למבוי אותה הסמוכה לרשות הרבים קרויה חיצונה ואותה שבסוף המבוי מצד אחר קרויה פנימית כולן הד' משתמשות עם חיצונית כלומר דיש לכולן רשות לעבור לפני פתח החיצונה והחיצונה משתמשת לעצמה שרשאה לסתום כנגד פתחה הד' אמות ולהשתמש בתוכן. והם הני השאר משתמשות עם השניה שעוברין לפני פתחיה ושניה משתמשת לעצמה שרשאה לסתום ד' אמות נגד פתחה ומשתמשת עם החיצונה שמקפת ד' אמות ויוצאת לחוץ. נמצאת הפנימית שבמבוי שהיא משתמש' עם כולן שעוברת עליהן ומשתמשת לעצמה קשיא לרב הונא: חסורי מיחסרא והכי קתני דתנא קמא מיירי [נמי] בחצירות נמצאת הפנימית משתמשת לעצמה ומשתמשת עם כולן דברי ר' דסבר אין מעכב עליו [בן] המבוי לסתום ד' אמות שלו ורבי שמעון אומר וכן כולם משתמשות במבוי כגון שהוא בהדיא שלא יסתום כנגד פתחו כדי שלא ירבה על האחרים את הדרך שיכולין בני מבוי לעכב עליו ורב הונא סבירא ליה כר"ש בן אלעזר. א) כפ"ה. ואית דאמרי חיצונה משתמשת לעצמה. דיש לכולן רשות לעבור דרך עליה אבל היא משתמשת לעצמה דאין לה רשות לעבור דרך עליהן. ולהכי אם ביקשה החיצונה לסתום לפניהם מלעבור עליה אינה יכולה לסתום מתוך דרשות כולן יש (לו) לעבור עליה. אבל אם בקשו כולן לסתום לפני החיצונה כדי שלא תעבור עליהן. יכולין לסתום משום שאין דרכה של חיצונה לעבור עליהן. וכיון דסתמי לה הני שלא תעבור עליהן תהא החיצונה משמשת לעצמה וכן לשניה וכן לשלישית וכן לרביעית עד לחמישית שהיא פנימית דהשתא נמצא שיש לה רשות לעבור על כולן ואין לכולן רשות לעבור עליה להכי יכולה פנימית לישתמש ולסתום בפני עצמה כדי שלא יעבור כולן עליה והן אין יכולין לסתום פנימית כדי שלא תעבור עליהן אלמא דהני יכולין לסתום זה על זה וקשיא למאן דאמר אחד מבני מבוי דהכי משמע ותני דמשום אחד מבני מבוי בין לחיצונה על כולן בין לכולן על החיצונה אין להם רשות זה על זה לסתום מפני שמרבה עליהן את הדרך לא תנאי היא וכן כו' עד החיצונה משתמשת לעצמה כדדייקינן לעיל דלכולם יש להן רשות לעבור ולסתום בפני החיצונה ואין לחיצונה רשות לעבור ולסתום בפניהם: ר' שמעון אומר כולם משתמשות במבוי אמטו להכי דאית לכולן תשמיש למבוי להכי יש רשות לכולן לעבור זו על זו בין לחיצונה על כולן בין לכולן על החיצונה וכי היכי דזו אינה יכולה לסתום בפני כולן כך כולן אינן יכולין לסתום בפניהם כ"ז ב) למ"ה אבל מסתבר הכי: היה סתום ובקש לפותחו. כעין אמר מר שאם היה פתח פתוח לבתחילה לאותו מבוי שעכשיו רוצה לחזור פתחו שם וסתמו הואיל דהוה התם מעיקרא אין יכולין לעכב עליו. אמר רבא לא שנו דאין

א) הוא ר"ת כן פי' המורה. ב) כן הוא ר"ת לא מפי המורה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones